

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ
การพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model)

The Development Of Buddhism Courses Learning Achievement
Of Matthayomsuksa 5 Students by Etiquette for Student Model (EQFS Model)

วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง*

ประพันธ์ ขจัดภัย*

ยงยุทธ์ จันทิมา*

นพพรรัช ศุภวารังกุล**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบกิจกรรมการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ EQFS Model เรื่อง มารยาทชาวพุทธ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 37 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ EQFS Model จำนวน 5 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (pretest-posttest) เรื่อง มารยาทชาวพุทธ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง มารยาทชาวพุทธ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ EQFS Model การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที่ แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องมารยาทชาวพุทธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ EQFS Model หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ EQFS Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา, รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน

*ครู โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

**ครู โรงเรียนปากเกร็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to compare learning achievement on Buddhist etiquette of Matthayomsuksa 5 students before and after using EQFS Model, and 2) to study Matthayomsuksa 5 students' opinions toward learning by using EQFS Model on Buddhist etiquette. The sample consisted of 37 Matthayomsuksa 5/3 students. The research instruments consisted of 5 lesson plans according to EQFS Model, an achievement test for the pretest and posttest on Buddhist etiquette, and a questionnaire on opinions toward using EQFS Model on Buddhist etiquette. The data were statistically analyzed through mean, standard deviation, and t-test for dependent sample.

The results of this research were as follows:

1. The average score of learning achievement on Buddhist etiquette for Matthayomsuksa 5 students, using EQFS Model, in the posttest was significantly higher than the pretest score at .05 level.
2. The Matthayomsuksa 5 students' opinions toward learning by using EQFS Model on Buddhist etiquette was overall agree at the high level

Keywords: Learning Achievement Development, Buddhism Courses Learning Achievement, Etiquette for Student Model (EQFS Model)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องมารยาทชาวพุทธ จากเดิมที่ใช้ห้องเรียนเป็นฐานในการจัดกิจกรรมยังขาดซึ่งการสร้างประสบการณ์ที่เหมาะสมและถูกต้องตามการที่เด็กและเยาวชนจะต้องเผชิญสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบรูปแบบกิจกรรมการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน Etiquette For Student (EQFS Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการสร้างแนวทางการจัดกิจกรรมจากประสบการณ์ของนักเรียนและเน้นการสร้างกิจกรรมเชิงบูรณาการทางความรู้ของนักเรียน โดยใช้ผลจากการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ EQFS Model (วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง, 2562) จนได้รับรางวัลผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในปีพุทธศักราช 2562 ต่อยอดสู่การนำไปใช้ให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการจัดการศึกษารายวิชาพระพุทธศาสนา นำไปสู่การออกแบบเพื่อต่อยอดคุณภาพนักเรียนและเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ คุณลักษณะและเกิดสมรรถนะที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่กำลังจะเกิดขึ้นในปัจจุบัน สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 3 ในด้านการพัฒนาและเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อขับเคลื่อนประชากรที่มีคุณภาพ ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ 2560 – 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง, 2562) เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตราที่ 54 ในการกำหนดเป้าหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพประชาชนทุกระดับอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ที่กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีความพร้อมที่สมบูรณ์ทางกายและใจ ส่งเสริมการออกแบบการเรียนรู้ให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย ตามแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) และตรงตามมาตรฐานในรายวิชาพระพุทธศาสนา ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นั้นมีส่วนที่ร่วมกันคือการพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นผู้มีความรักชาติไทย สามารถนำไปปฏิบัติตนและเผยแพร่ความดีงามสู่สังคมได้อีกทั้งสอดคล้องกับจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ 2564 ข้อที่ 1 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning จากประสบการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลองผ่านการปฏิบัติ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเปิดโลกทัศน์มุมมองของนักเรียนและครูมากขึ้น สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของโรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง โรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมวิถีพุทธ (โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง, 2560) ร่วมกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิถีไทย และรายวิชาภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลการสำรวจความสนใจในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2563 พบว่านักเรียนมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ไม่มีภาระงานที่มาก รองลงมาคือ การลงภาคสนามจริง การเรียนแบบกลุ่มช่วยกันเรียนและการเรียนแบบบรรยายตามลำดับ ซึ่งการเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าถึงความต้องการของนักเรียน และเป็นรูปแบบที่สร้างประสบการณ์จริงในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active learning ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (ผนพรม พุทธนา, 2562)

ทั้งหมดที่กล่าวมาจึงเป็นสาเหตุที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน Etiquette For Student (EQFS Model) ในรายวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา โดยออกแบบการดำเนินงานเพื่อมุ่งเน้นการสร้างชิ้นงานบูรณาการของนักเรียนเพื่อลดภาระงานของนักเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนในการได้ลงปฏิบัติในภาคสนามจริง และเป็นการรวมกลุ่มช่วยกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และมีการบรรยายประกอบ โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดสมรรถนะที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เพิ่มประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนในการจัดการตนเอง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการทำงานเป็นทีมร่วมกับรายวิชาวิถีไทย และรายวิชาภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาตั้งแต่ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา และของโรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง และความต้องการของชุมชนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีในสังคม ประสบความสำเร็จในทางวิชาการและทักษะกระบวนการเรียนรู้ มีคุณลักษณะและสมรรถนะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง มารยาทชาวพุทธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model)
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) เรื่อง มารยาทชาวพุทธ

นิยามศัพท์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง มารยาทชาวพุทธของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ พฤติกรรม การแสดงออกที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาโดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามแนวทางทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนา มารยาทที่เหมาะสมของนักเรียนเมื่อไปยังสถานที่สำคัญ หรือการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีขั้นตอนจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้น Explore คือ ขั้นตอนการสำรวจ 2) ขั้น Quest คือขั้นตอนทำภารกิจให้ลุล่วง 3) ขั้น Fact คือ ขั้นตอนตรวจสอบการเรียนรู้จากการลงมือทำว่ามีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และ 4) ขั้น Summary คือ ขั้นตอนการสรุปองค์ความรู้อย่างยั่งยืน ผ่านการดำเนินการบันทึกด้วยรูปแบบต่างๆ

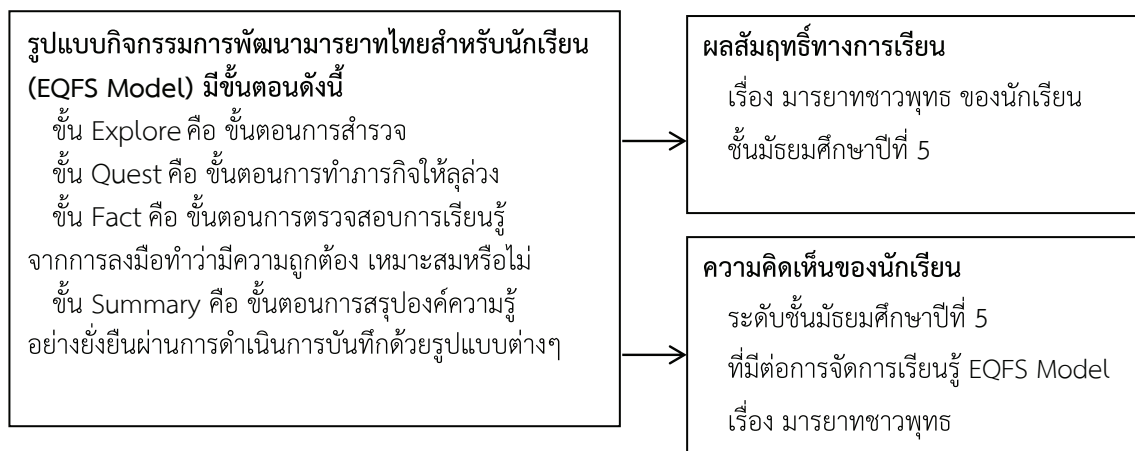
ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) มี 5 ระดับแบบประเมินค่า Rating Scale จำนวน 15 ข้อ

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง มารยาทชาวพุทธ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 226 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 37 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (สมชาย วรภิเษมกุล, 2554: น.163)

1. ทดสอบความรู้พื้นฐานเดิมก่อนการเรียนรู้เพื่อใช้ผลของการทดสอบมาดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อปรับพื้นฐานการเรียนรู้ให้นักเรียนให้มีความรู้ที่เท่ากันโดยครูดำเนินการผ่านการวิเคราะห์ให้นักเรียนรายบุคคลใช้กระบวนการตรวจสอบความรู้เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นเบื้องต้นที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตามระดับการศึกษาที่นักเรียนได้มีประสบการณ์ผ่านมามากมายเท่าเทียมกันเพื่อควบคุมตัวแปรอื่นที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางการเรียน

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดทักษะการสืบค้นวิธีการที่เหมาะสมและแนวทางการพัฒนาการมาของตนเองผ่านรูปแบบการพัฒนาการมาของนักเรียน (EQFS Model)

3. ทดสอบผลการเรียนหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสอบถามความพึงพอใจหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาการมาของนักเรียน (EQFS Model)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนาหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง มารยาทชาวพุทธและการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบวิเคราะห์หลักสูตร สร้างหน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวโดยมุ่งเน้นตัวชี้วัด สมรรถนะนักเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน 5 แผน โดยใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน 5 ชั่วโมง (ชั่วโมงเรียนในชั้นเรียน) และใช้การศึกษานอกเวลาเพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในวันหยุด นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมโดยมีค่า IOC 0.67 – 1.00 และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.1. แผนการจัดเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง วันสำคัญและสถานที่สำคัญทางศาสนา จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้จะเป็นการศึกษาความรู้พื้นฐาน สืบค้นที่มา ความสำคัญและแนวทางการปฏิบัติตนที่เหมาะสมอย่างมีมารยาทในวันสำคัญและสถานที่สำคัญทางศาสนาโดยใช้การวัดผลก่อนเรียน

1.2. แผนการจัดเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ผสานปัญญาโดยใช้โยนิโสมนสิการ จำนวน 1 ชั่วโมง แผนนี้จะเป็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วางแผนการทำงานจากสถานที่สำคัญที่ได้รับมอบหมายภารกิจ และใช้ทักษะตามหลักโยนิโสมนสิการในการวิเคราะห์องค์ประกอบควบคู่กับแนวคิดวิภาษากับพฤติกรรมและการกระทำที่เหมาะสมในการดำรงตนทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติตนที่เหมาะสมอย่างมีมารยาทในวันสำคัญและสถานที่สำคัญทางศาสนา

1.3. แผนการจัดเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ภารกิจเข้าหาปฏิบัติจากสถานที่จริง จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนนี้จะเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติและเตรียมเดินทางไปศึกษาและเรียนรู้จากสถานที่จริง
โดยครูเป็นผู้ชี้แนะตอบคำถามช่วยเหลืออยู่ห่าง

1.4. แผนการจัดเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง สติปัญญาบนการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนนี้จะเป็นการที่กำหนดให้นักเรียนนำเสนอผลจากการไปศึกษาผ่านการเผยแพร่คลิปวิดีโอเบื้องต้นต่อครูและ
เพื่อนๆ ในห้อง จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยจากคลิปด้วยคำพูดที่ติงามและเป็นกัลยาณมิตร

1.5. แผนการจัดเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง นำเสนอผลงานสู่ประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนนี้จะเป็นการที่นักเรียนนำเสนอคลิปลงบนช่องทางออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ผลงานและความภาคภูมิใจ
 อีกทั้งเป็นการเผยแพร่ความรู้ความสามารถสู่สาธารณะ โดยมีจุดหมายเพื่อให้สังคมได้เห็นคุณค่าและการมองนักเรียน
เป็นผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง เป็นประสบการณ์โดยตรงและวัดผลหลังเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มารยาทชาวพุทธ จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยได้ศึกษาและ
วิเคราะห์แนวทางการประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเสนอต่อหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และ
ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อวิเคราะห์ความยากง่ายที่ยอมรับได้
ในระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก 0.60 ขึ้นไป จากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
โดยสูตร KR-20 ของคูเดอร์และริชาร์ดสัน ได้เท่ากับ 0.76

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเรื่อง มารยาทชาวพุทธ จำนวน 15 ข้อ ศึกษาและออกแบบ
จากเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.78

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนาที่มีการดำเนินกิจกรรมด้วยรูปแบบการพัฒนา
มารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model)

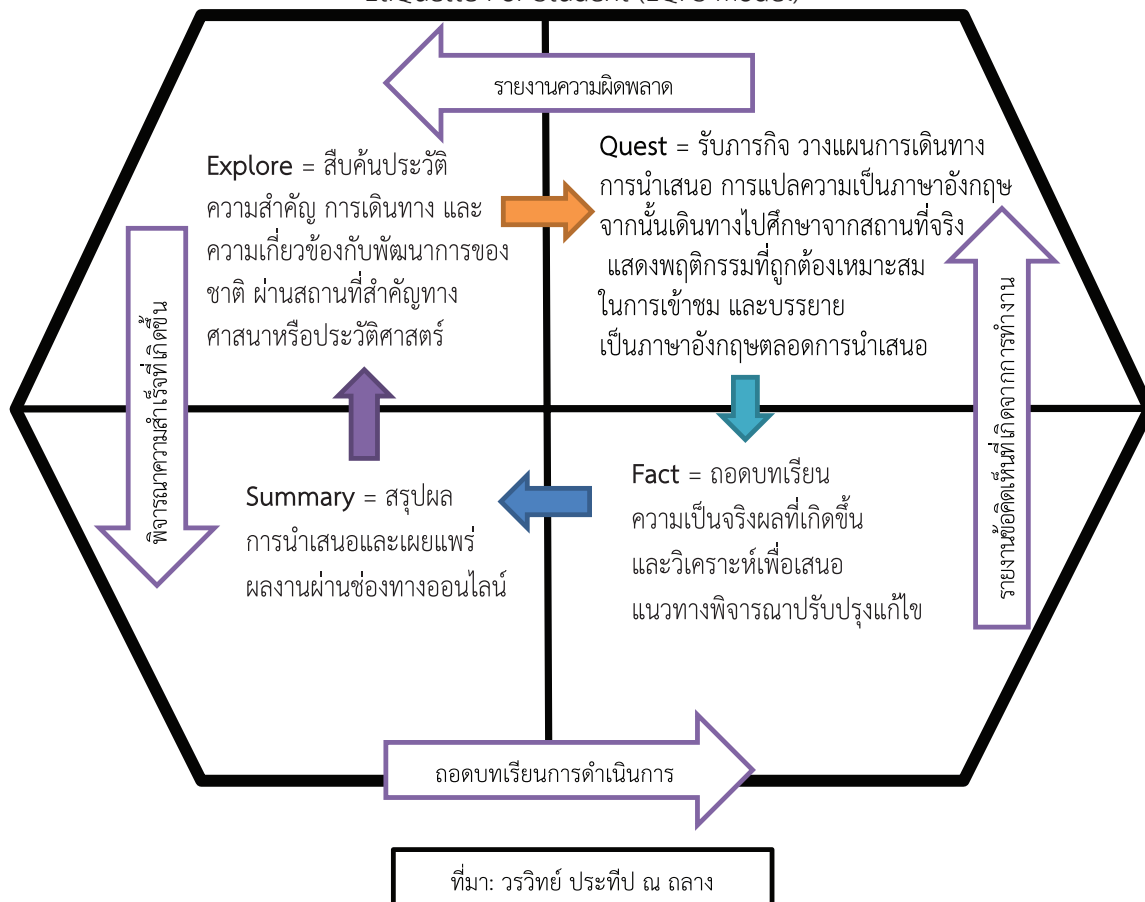
2. สร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงเวลาดังกล่าวกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3

3. ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อก่อนการเรียนรู้

4. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ EQFS Model คาบละ 50 นาทีเป็นจำนวน 5 คาบ
โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

การออกแบบการเรียนรู้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน

EtiQuette For Student (EQFS Model)

5. ทดสอบหลังจากการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยข้อสอบชุดเดิมเพื่อวัดผลความรู้ที่มีมากขึ้น แต่ผ่านการเปลี่ยนแปลงสลับตัวเลือก

6. นำข้อมูลที่ได้ศึกษาไปใช้วิเคราะห์เพื่อสรุปผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดระบบข้อมูล ลงรหัสข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาโดยมีรายละเอียด

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) ค่าความ ยากง่าย (p) ค่าความเชื่อมั่น Kr-20 ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha -Coefficient) ค่าอำนาจจำแนก (Corrected Item Total Correlation)

2. ศึกษาระดับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนามารยาทไทย สำหรับนักเรียน (EQFS Model) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) มีผลการวิจัยดังนี้

1. การแจกแจงโค้งปกติของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการแจกแจงโค้งปกติของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน Etiquette for Student (EQFS Model)

การแจกแจงโค้งปกติของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	Statistic	df	Sig
ก่อนเรียน	.894	37	.002
หลังเรียน	.890	37	.002

*ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 1 ผลการแจกแจงโค้งปกติของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ EQFS Model พบว่ามีลักษณะการกระจายของคะแนนในเกณฑ์โค้งปกติ

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้รับจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน Etiquette for Student (EQFS Model) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน Etiquette for Student (EQFS Model)

	($\bar{X}$)	SD	t	Sig
ก่อนเรียน (เต็ม 30)	14.16	3.17	-11.866	.000
หลังเรียน (เต็ม 30)	18.81	2.87		

*ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้รูปแบบ EQFS Model มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.16 และหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ EQFS Model มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.81 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

ตาราง 3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ EQFS Model

ข้อ	รายการ	($\bar{X}$)	SD	การแปลผล
1	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ชีวิต	3.94	.76	มาก
2	รูปแบบการสอน EQFS Model ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง	4.00	.73	มาก
3	การดำเนินกิจกรรมมีความสอดคล้องกับการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ	3.63	.84	มาก
4	กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการทำงานที่หลากหลายในการเรียนรู้	3.94	.68	มาก
5	นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ผ่านรูปแบบ EQFS Model	3.57	.78	มาก
6	นักเรียนสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ผลงานความสามารถของนักเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ	4.23	.60	มากที่สุด
7	นักเรียนได้ฝึกฝนกระบวนการทำงานเป็นทีม	4.14	.69	มาก
8	การออกแบบกิจกรรมลำดับขั้นตอนความง่ายไปหายากเกิดความท้าทายในการเรียนรู้	3.69	.76	มาก
9	ครูมีการชี้แจงการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน	3.69	.72	มาก
10	ครูรับบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่	3.86	.69	มาก
11	ครูแจ้งแนวทางการวัดผลประเมินผลของการเรียนครอบคลุมการดำเนินกิจกรรม	3.82	.71	มาก
12	ครูมีการเสนอแนะให้ความเห็นและอำนวยความสะดวกให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3.91	.74	มาก
13	ครูมีการจัดหาสื่อต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางการทำกิจกรรมการเรียนรู้	4.23	.65	มากที่สุด
14	การประเมินผลของครูเป็นไปตามสภาพการทำงานที่แท้จริง	3.85	.73	มาก
15	การทำงานได้ประโยชน์หลากหลายมากกว่า 1 รายวิชาเป็นการลดภาระงานของนักเรียน	4.57	.50	มากที่สุด
รวม		3.93	.18	มาก

จากตาราง 3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอน (EQFS Model) พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .184 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยประเด็นการทำงานได้ประโยชน์หลากหลายมากกว่า 1 รายวิชา เป็นการลดภาระงานของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ครูมีการจัดหาสื่อต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และ นักเรียนสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ผลงานความสามารถของนักเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) มีประเด็นสำคัญเพื่ออภิปรายผล ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ EQFS Model พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้รูปแบบ EQFS Model มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.16 และหลังการจัดการเรียนรู้รูปแบบ EQFS Model มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.81 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้ฝึกฝนให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์จากการลงพื้นที่เรียนรู้เชิงรุกด้วยตนเอง สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในพื้นที่ฐานของการมีมารยาทในการเข้าสังคม มีมารยาทที่เหมาะสมเมื่อเข้าวัด และสามารถสื่อสารผ่านทางภาษาที่หลากหลาย ผ่านการลงมือปฏิบัติได้จริงในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ซึมซับความรู้ ความคิด พฤติกรรมอย่างถูกต้องจนเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมความถูกต้องเติมเต็มให้เกิดความเหมาะสมดังต่อไปนี้

Explore เป็นขั้นตอนในการกำหนดสืบค้นประวัติ ความสำคัญ การเดินทาง และความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของชาติผ่านสถานที่สำคัญทางศาสนาหรือประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มุ่งเน้นการสร้างความสามารถของนักเรียนเป็นสำคัญในการออกแบบกิจกรรมในขั้นต่อไป

Quest = เป็นขั้นตอนในการรับภารกิจ วางแผนการเดินทาง การนำเสนอ การแปลความเป็นภาษาอังกฤษ จากนั้นเดินทางไปศึกษาจากสถานที่จริง แสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมในการเข้าชม และบรรยายเป็นภาษาอังกฤษตลอดการนำเสนอ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการฝึกทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และมีแนวทางในการสืบค้นสืบเสาะการเรียนรู้เพื่อความสำเร็จในการทำงานของตนเอง

Fact = เป็นขั้นตอนในการถอดบทเรียนความเป็นจริง ผลที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขและเสนอความคิดเห็นผลจากการได้ดำเนินกิจกรรม การลงพื้นที่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

Summary = เป็นขั้นตอนในการสรุปผลการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะและความสามารถ รวมไปถึงการกระจายองค์ความรู้ที่ตนเองได้ศึกษาสู่สาธารณชน เพื่อเป็นการฝึกประสบการณ์และสร้างช่องทางการนำเสนอตนเองต่อพื้นที่สาธารณะและสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ วินิตา สร้อยเพชรประภา (2558: น. 359) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนวิชาภาษาไทยด้วยวิธีการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียพบว่าหลังเรียนมีผลการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับ จิรายุ อุตตโม มุลมา (2561: น. 70) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบอิทธิบาท 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีส่วนสำคัญในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองอันเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจในการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อรูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) เรื่อง มารยาทชาวพุทธ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว และเป็นไปตามผลจากการสำรวจความสนใจในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2563 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพบว่านักเรียนมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ไม่มีภาระงานที่มาก รองลงมาคือการลงภาคสนามจริง การเรียนแบบกลุ่มช่วยกันเรียนและการเรียนแบบบรรยายตามลำดับ ซึ่งการเลือกรูปแบบการพัฒนามารยาทไทยสำหรับนักเรียน (EQFS Model) นั้นสะท้อนให้เห็นถึงการเข้าถึงความต้องการของนักเรียน และเป็นรูปแบบที่สร้างประสบการณ์จริงในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจึงเกิดความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากและพอใจอย่างเห็นได้ชัดในประเด็นของการลดภาระงานและบูรณาการทางการเรียนกับรายวิชาอื่นๆ โดยใช้ประสบการณ์ของการเรียนเรื่อง มารยาทชาวพุทธเป็นฐานในการต่อยอดกับรายวิชาวิถีไทยและภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์ต พัฒผลและวิชัย วงษ์ใหญ่. (2562) ที่กล่าวว่า การมุ่งเน้นการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองรัก ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีความยากแค่ไหน ย่อมเป็นเป้าหมายสำคัญระยะยาวในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรออกแบบกิจกรรมให้เกิดความหลากหลายตามบริบทสถานที่และศาสนาที่ตั้งของสถานศึกษา โดยอาจใช้กระบวนการการทำงานเป็นทีมเป็นฐานในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กับกระบวนการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงของนักเรียนเนื่องจากผลการดำเนินกิจกรรมมาจากการดำเนินในเรื่องมารยาทชาวพุทธและมีการวัดและประเมินผลจากสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมดังกล่าวควรนำไปทดลองในเนื้อหาสาระอื่นๆ เพื่อทดสอบคุณภาพของรูปแบบกิจกรรม อีกทั้งควรมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนที่มีคะแนนจากการประเมินผลหลังเรียนที่แตกต่างจากเพื่อน ว่าเกิดจากสาเหตุใด และมีแนวทางอย่างไรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.2 ครูควรมีการออกแบบแนวทางการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบรวมถึงการวัดและประเมินผลที่หลากหลายกว่าการวัดผลจากการสอบและคะแนนสอบ อาจมีการวัดจากพฤติกรรม ทักษะความสามารถในการคิด หรือแนวทางการออกแบบเครื่องมือที่มีการวัดที่หลากหลาย

1.3 การบูรณาการการเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นต้องมีการมุ่งพัฒนาการบูรณาการเพื่อจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ อันเนื่องมาจากการวัดผลทางความคิดเห็นของนักเรียนมีความสนใจต่อการลดภาระงานและการสร้างการเรียนรู้ที่ให้ผลที่เป็นประโยชน์ในหลายวิชาในครั้งเดียว เพื่อลดภาระงานและภาระทางการเรียนของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นจากเดิมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้การสร้างกิจกรรมฐานคิดสมรรถนะของนักเรียน

2.2 ควรมีการพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อใช้ในการวัดผลจากการเรียนรู้มากกว่าการใช้กระบวนการสอบวัดผลแต่เพียงอย่างเดียว

2.3 ควรมีการบูรณาการงานกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดความเหมาะสมเป็นการลดปริมาณภาระงานของนักเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แสดงถึงความสามารถในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จิรายุ อุตโตโม มุลมาท (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านปางสวรรค์ ตำบลปางสวรรค์ อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฝนพรหม พุทธนา. (2562). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้ Active Learning ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มารุต พัฒผลและวิชัย วงษ์ใหญ่. (2562). **Passion-based Learning ภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง. (2560). **แผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาพุทธศักราช 2560 – 2564**. กรุงเทพฯ: งานนโยบายและแผนฯ กลุ่มบริหารงบประมาณ.
- โรงเรียนมัธยมวัดบึงทองหลาง. (2562). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563**. กรุงเทพฯ: งานนโยบายและแผนฯ กลุ่มบริหารงบประมาณ.
- วรวิทย์ ประทีป ณ ถลาง. (2562). การส่งเสริมมารยาทไทยจากชั้นเรียนสู่การปฏิบัติส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: อินเตอร์-เทค พรินติ้ง.
- วินิตา สร้อยเพชรประภา (2558). คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย. *Veridian E-Journal*, Slipakorn University
- สมชาย วรกิจเกษมกุล. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิคจำกัด.